

OSIGURANJE IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTJEVA

Doc. dr. sc. Mijo Galiot*
Vanessa Brizić Bahun, dipl. iur.**

UDK 343.296
<https://doi.org/10.30925/zpfsr.43.3.13>
Ur.: 29. siječnja 2022.
Pr.: 23. veljače 2022.
Prethodno priopćenje

Sažetak

Autori u radu analiziraju postupak osiguranja imovinskopravnog zahtjeva određivanjem privremenih mjera koji se može voditi i u kaznenom postupku kao adhezijski postupak. Daju se bitne značajke privremenih mjera s obzirom na odgovarajuće odredbe ZKP-a i OZ-a te se upozorava na njihove posebnosti. Poseban naglasak, uz prijedlog mogućih rješenja, stavlja se na mogućnost određivanja privremenih mjera osiguranja imovinskopravnog zahtjeva u odnosu na treću osobu. Potom se analizira odnos imovinskopravnog zahtjeva i oduzimanja imovinske koristi i općenito i s obzirom na uređenje privremenih mjera osiguranja koje se mogu odrediti radi osiguranja tih tražbina. Obraduje se mogućnost namirenja oštećenika u slučaju ranijeg oduzimanja imovinske koristi te oduzimanje imovinske koristi ako nije postavljen imovinskopravni zahtjev.

Ključne riječi: *imovinskopravni zahtjev; privremene mjere; oduzimanje imovinske koristi; postupak osiguranja.*

1. UVOD

Institutom imovinskopravnog zahtjeva omogućuje se oštećeniku zaštita povrijeđenoga subjektivnog prava¹ što znači da postavljanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku dovodi do odlučivanja i o nekom pravu ili obvezi građanskopravne prirode, a ne samo o optužbi protiv okrivljenika zbog počinjenoga kaznenog djela. Stoga se imovinskopravni zahtjev definira kao sporedni predmet građanskopravne naravi u okviru kaznenog postupka koji se naziva adhezijским

* Dr. sc. Mijo Galiot, docent, sudac Općinskog suda u Splitu; galiot1305@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4835-0555>.

** Vanesa Brizić Bahun, dipl. iur., sutkinja Općinskog građanskog suda u Zagrebu; vanesa.brizic@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0519-1232>.

1 Subjektivno pravo se definira kao skup ovlaštenja koja pravnom subjektu u određenom građanskopravnom odnosu priznaju norme objektivnoga građanskog prava. Mladen Vedriš i Petar Klarić, *Građansko pravo: Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2003.), 65.

(pridruženim) postupkom² jer je u osnovi riječ o parničnom postupku koji je pridružen kaznenom postupku.³ Vođenje takvoga postupka dopušteno je u granicama koje se ne protive pravilima o litispendenciji i *res iudicati* (presuđenoj stvari),⁴ jer oštećeniku stoji na raspolaganju i mogućnost ostvarivanja tog istog zahtjeva u parnici.

Međutim, kako za oštećenika to znači da može na brz i ekonomičan način već unutar kaznenog postupka ostvariti, npr. naknadu štete od osobe koja mu ju je prouzročila počinjenjem kaznenog djela, korisno bi bilo kada bi se o imovinskopravnom zahtjevu uistinu i odlučilo u okviru kaznenog postupka. Time se izbjegava utvrđivanje istih činjenica više sudova,⁵ a oštećenik ne mora pokretati poseban parnični postupak, već koristi aktivnosti tijela kaznenog progona⁶ te se putem kaznenog suda obeštećuje brzo, bez troškova.⁷

Cilj je zaštite povrijeđenog ili ugroženoga subjektivnog prava ostvarivanje tražbine koju oštećenik ima prema okrivljeniku, no buduće ostvarenje te tražbine može tijekom trajanja postupka biti ugroženo određenim ponašanjima okrivljenika ili drugih osoba. Stoga se, ako oštećenik svoju tražbinu ostvaruje postavljanjem imovinskopravnog zahtjeva,⁸ već u okviru kaznenog postupka može pokazati i potreba za osiguranjem⁹ toga budućeg ostvarivanja tražbine. U kaznenom se postupku osiguranje tražbine može ostvariti isključivo određivanjem privremenih mjera

- 2 Osim u kaznenom postupku, vođenje adhezijskog postupka moguće je i u nekim drugim sudskim postupcima u kojima se izvode dokazi i utvrđuju činjenice bitne i za parnični postupak. Naše zakonodavstvo tako predviđa vođenje adhezijskog postupka i u okviru prekršajnog te upravnog postupka. Dinka Šago i Marija Pleić, „Adhezijsko rješavanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* br. 2 (2012): 970, <https://hrcak.srce.hr/file>.
- 3 U tom smislu i Eduard Kunštek, u: Berislav Pavišić, *Kazneno postupovno pravo*, 3. izd. (Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.), 75.
- 4 Dok parnica teče ne može se voditi adhezijski postupak o istom zahtjevu i obratno, a o zahtjevu o kojem je pravomoćno odlučeno ne može se ponovno meritorno raspravljati i odlučivati. Više u: Siniša Triva i Mihajlo Dika, *Građansko parnično procesno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2004.), 90.
- 5 Tako se navodi da pravni sustav uvijek nastoji izbjeći da se o istom pravnom pitanju odlučuje na različite načine (lat. *ne varie iudicetur*). Šime Pavlović, *Zakon o kaznenom postupku*, 3. znatno izmijenjeno i dopunjeno i prošireno izd. (Rijeka: Libertin naklada, 2017.), 462.
- 6 Više o tome Eduard Kunštek, „Actio civilis u kaznenom postupku – prijedlog novele“, u: *Zbornik radova, Deset godina rada Zavoda za kaznene znanosti Mošćenice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* (Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2008.), 209, <https://www.yumpu.com/it/document/read/18209553/decennium-moztanicense> i Šago i Pleić, *Adhezijsko rješavanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku*, 971.
- 7 John Sprack, *Emmins on Criminal Procedure*, 7th ed. (London: Oxford University Press, 1997.), 395.
- 8 Institut imovinsko pravnog zahtjeva normiran je odredbama XI. glave Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. (dalje: ZKP/08) i to čl. 153. do 162.
- 9 Postupak osiguranja postupak je specijalne (singularne) egzekucije koji se provodi radi osiguranja određene tražbine na pojedinačno određenim dijelovima imovine protivnika osiguranja. Mihajlo Dika, *Građansko ovršno pravo, Opće građansko ovršno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2007.), 9.

osiguranja.¹⁰

Odredbе kaznenoga zakonodavstva upućuju da se normativni nedostatak instituta imovinskopravnog zahtjeva ogleda i u normiranju privremenih mjera osiguranja toga zahtjeva. To osobito kada se usporedi sa zakonskim uređenjem privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi kojima je zakonodavac posvetio znatno više pažnje, iako je sama mjera, kao i njezino osiguranje, supsidijarnoga karaktera u odnosu na imovinskopravni zahtjev. Stoga se ovaj rad, osim privremenim mjerama osiguranja imovinskopravnog zahtjeva, bavi i odnosom oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnog zahtjeva, imajući u vidu i spomenute privremene mjere osiguranja tih zahtjeva te mogućnost namirenja onog oštećenika koji odluku o svom imovinskopravnom zahtjevu nije dobio već u sklopu kaznenog postupka.

Sve to upućuje da se u kaznenom postupku, osim parničnog, može voditi još jedan adhezijski postupak, a to je postupak osiguranja koji je primarno uređen odredbama Ovršnog zakona,¹¹ a na koji se supsidijarno primjenjuju odredbe ZKP/08 ovisno o tome koja se tražbina osigurava tim mjerama.¹²

2. PRIVREMENE MJERE OSIGURANJA IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTJEVA

Radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela, u kaznenom postupku na prijedlog ovlaštene osobe, prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak¹³ mogu se odrediti privremene mjere¹⁴ osiguranja, dok se o njemu pravomoćno ne odluči (čl. 160. st. 1. ZKP/08). Već je iz navedene opće odredbe razvidno da se i u odnosu na određivanje privremenih mjera primjenjuje načelo dispozitivnosti,¹⁵ pa se one neće moći odrediti po službenoj dužnosti.¹⁶ Tražbina će

10 Prema Ovršnom zakonu mjere osiguranja su: osiguranje prisilnim zasnivanjem založnog prava na nekretnini, sudsko i javnobilježničko založnopravno osiguranje tražbina na temelju sporazuma stranaka, sudsko i javnobilježničko osiguranje prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava, osiguranje prethodnom ovrhom, osiguranje prethodnim mjerama i privremene mjere.

11 Ovršni zakon, Narodne novine, br. 112/12., 25/13., 93/14., 55/16., 73/17., 131/20. (dalje: OZ).

12 Ovršni zakon je osnovni i opći ovršni zakon u smislu da se primjenjuje na sve slučajeve sudskog i javnobilježničkog prisilnog ostvarenja (ovrhe) i sudskog prisilnog osiguranja tražbine, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno. Dika, *Građansko ovršno pravo*, 27.

13 Pravilno bi bilo navesti „koje vrijede za postupak osiguranja“ s obzirom na to da se o privremenim mjerama odlučuje u postupku osiguranja koji je reguliran odredbama OZ-a. U postupku osiguranja koristi se i druga terminologija, pa bi se oštećenik nazivao predlagatelj osiguranja, a okrivljenik, protivnik osiguranja.

14 Privremenim se mjerama sudionicima odnosa nameću ona pravila koja su oni mogli slijediti da su se ponašali kao razumni ljudi koji poštuju druge. Dika, *Građansko ovršno pravo*, 849.

15 Korištenje prava na pružanje pravne zaštite ovisi o dispozicijama stranaka. Sve su parnične radnje stranaka izraz stranačke dispozicije. Triva i Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, 128.

16 Isto i Eduard Kunštek, „Imovinskopravni zahtjevi“, u: Berislav Pavišić, *Komentar Zakona o kaznenom postupku*, 5. izd. (Rijeka: Žagar, 2005.), 181 i Šago i Pleić, *Adhezijsko rješavanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku*, 984.

se osigurati samo ako to predloži ovlaštena osoba.¹⁷ U pravnoj se teoriji privremene mjere definiraju kao sredstva vremenski ograničenog osiguranja budućeg ostvarenja tražbine (konzervacijska funkcija). U pojedinim slučajevima definiraju se i kao sredstva kojima se ostvaruje vremenski ograničeno, djelomično ili potpuno namirenje tražbine i prije njezina utvrđenja ovršnom ispravom (anticipativna funkcija), odnosno sredstva provizornoga uređenja odnosa među strankama do njihova konačnog uređenja pravomoćnom ili ovršnom odlukom (regulacijska funkcija).¹⁸ Stoga su na općoj razini uređene pravilima čl. 340. do 355. OZ-a koja se primjenjuju kada ZKP/08 ne propisuje drukčije postupanje. To zbog toga što kod privremenih mjera radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva ZKP/08 propisuje supsidijarnu primjenu OZ-a. To znači da se kod odlučivanja ne mogu primjenjivati odredbe kojima se uređuju privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi.¹⁹

2.1. Podnošenje prijedloga za određivanje privremene mjere

Prijedlog za određivanje privremene mjere ovlašten je podnijeti oštećenik,²⁰ koji je podnio prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva. Državni odvjetnik nije ovlašten podnijeti imovinskopravni zahtjev niti predlagati mjere osiguranja radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva. S tim u vezi ne može niti podnijeti žalbu protiv odluke suda kojom je odlučeno o prijedlogu oštećenika o privremenim mjerama osiguranja imovinskopravnog zahtjeva.²¹

Prijedlog mora biti sastavljen kako je to propisano odredbama OZ-a,²² a može se podnijeti ponajprije protiv okrivljenika s obzirom na to da se upravo protiv njega podnosi imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku. Međutim, iako se prema ZKP/08 imovinskopravni zahtjev može postaviti samo prema okrivljeniku, a ne i prema trećoj osobi, ZKP/08 u odnosu na treću osobu ipak dopušta određivanje privremenih mjera osiguranja.²³ Zakonodavac pritom nije vodio računa o pravima i položaju te

17 Eduard Kunštek u Berislav Pavišić, *Komentar Zakona o kaznenom postupku*, 5. izd. (Rijeka: Žagar, 2005.), 181.

18 Dika, *Građansko ovršno pravo*, 850.

19 Isto proizlazi i iz odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Kž-Us 53/2020. od 6. srpnja 2020.

20 Iako ZKP/08 u čl. 160. navodi da se određuju „na prijedlog ovlaštene osobe“ mišljenje je autora da nije riječ o namjeri širenja kruga osoba ovlaštenih na podnošenje prijedloga za određivanje privremene mjere u odnosu na pravo na podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva koje je izmjenama ZKP/08 iz 2017. suženo na oštećenika, već o propustu zakonodavca koji je u navedenoj odredbi očito propustio zamijeniti termin „ovlaštena osoba“ za „oštećenik“, iako je to učinjeno u drugim odgovarajućim odredbama (čl. 153. i 154.)

21 Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž-Us 87/2018. od 7. studenog 2018.

22 Prema odredbi čl. 341. st. 2. OZ-a, u prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaknuti zahtjev u kojemu će točno označiti tražbinu čije osiguranje traži, odrediti kakvu mjeru traži i vrijeme njezina trajanja te, kada je to potrebno, sredstva osiguranja kojima će se ona prisilno ostvariti te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila OZ-a o sredstvima i predmetu ovrhe. U prijedlogu se moraju navesti činjenice na kojima se temelji zahtjev za određivanje privremene mjere te predložiti dokazi kojima se ti navodi potkrepljuju.

23 Prema odredbi čl. 162. ZKP/08, ako oštećenik ima zahtjev prema trećoj osobi jer se kod nje

treće osobe. To je dovelo do nedorečenosti ZKP/08 jer nije jasno kako će osoba koja nije stranka ni sudionik kaznenog postupka (pa ni postupka u povodu postavljenog imovinskopravnog zahtjeva) biti stranka u postupku osiguranja koji se provodi u tom postupku.²⁴ Takvo zakonsko uređenje ne uzima u obzir da se i trećoj osobi u odnosu na koju se predlaže određivanje mjera osiguranja moraju osigurati sva procesna prava, a koja ona prema važećem zakonskom uređenju nema kod određivanja privremenih mjera radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva.²⁵ U protivnom bi se kršila njezina Ustavom²⁶ zajamčena prava i to osobito pravo na jednaku pravnu zaštitu i pravo na pravično suđenje (čl. 26. i 29. Ustava).²⁷ Moguće rješenje izloženog problema nalazi se već u samom ZKP/08 i to u odredbama koje reguliraju određivanje privremenih mjera radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi. Međutim, ZKP/08 ne propisuje supsidijarnu primjenu tih odredbi i kod određivanja privremenih mjera osiguranja imovinskopravnog zahtjeva. Za razliku od manjkavog uređenja privremenih mjera radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva, ZKP/08 je znatno više pažnje posvetio određivanju privremenih mjera radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi.²⁸ Tako je propisao ne samo mogućnost određivanja privremene mjere i prema drugoj osobi²⁹

nalaze stvari pribavljene kaznenim djelom ili jer je ona zbog kaznenog djela došla do imovinske koristi, sud u kaznenom postupku može, na prijedlog ovlaštene osobe, a prema odredbama koje vrijede za ovršni postupak, odrediti privremene mjere osiguranja i prema toj trećoj osobi. U presudi kojom se okrivljenika proglašava krivim sud će ili ukinuti mjere ako već prije toga nisu ukinute ili će oštećenika uputiti na parnicu, s tim da će se te mjere ukinuti ako parnica ne bude pokrenuta u roku koji odredi sud.

- 24 U tom smislu Šago i Pleić, *Adhezijsko rješavanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku*, 985.
- 25 O nemogućnosti postavljanja imovinskopravnog zahtjeva prema trećoj osobi vidi više u Mijo Galiot i Vanesa Brizić Bahun, „Položaj oštećenika u adhezijskom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, br. 2 (2021): 460.
- 26 Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14. (dalje: Ustav).
- 27 Načelo jednakosti sredstava, u smislu pravične ravnoteže među strankama (engl. *fair balance*) čini jedan od bitnih konstitutivnih elemenata prava na pravično suđenje. S tim u vezi, to načelo nužno obuhvaća razumnu mogućnost stranaka da izlože činjenice i podupru ih svojim dokazima tako da niti jednu od stranaka ne stavljaju u bitno lošiji položaj u odnosu na suprotnu stranku. Iz prava na jednakost oružja izvode se i pojedina prava u odnosu na izbor i izvođenje dokaza. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-4581/2013. od 20. lipnja 2017.
- 28 *Ratio* donošenja Zakona o izmjenama i dopunama ZKP/08 od 13. srpnja 2017. u dijelu vezanom na oduzimanje imovinske koristi, odnosio se na potrebu da se u kazneno procesno pravo prenesu odredbe koje se odnose na postupak oduzimanja imovinske koristi, privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi (tzv. „zamrzavanje imovine“) i mjere kojima se osigurava aktivno sudjelovanje u postupku i zaštita prava okrivljenika i drugih osoba u odnosu na koje su primijenjene privremene mjere osiguranja imovinske koristi iz Direktive 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u EU.
- 29 U postupku osiguranja oduzimanja imovinske koristi nužno je razlikovati drugu osobu na koju je imovinska korist prenesena u odnosu na koju mogu biti određene privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi (čl. 557.a ZKP/08) i treću osobu koja tvrdi da u pogledu imovine koja je predmet privremene mjere ima pravo koje sprječava primjenu odredbi te glave zakona i koja, u smislu čl. 557.h ZKP/08 im pravo predložiti ukidanje privremene mjere. S druge strane, čl. 162. ZKP/08 koristi samo termin „treća osoba“, ali za osobu kod koje

na koju je imovinska korist prenesena, već i procesna prava tih osoba (čl. 558. ZKP/08), što bi svakako bilo potrebno i kod privremenih mjera osiguranja imovinskopravnog zahtjeva.

2.2. Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Osnovna svrha određivanja privremene mjere osiguranje je tražbine (sadržane u imovinskopravnom zahtjevu). Ona može biti novčana i nenovčana. Stoga se razlikuju i privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine (čl. 345. OZ) i radi osiguranja nenovčane tražbine (čl. 347. OZ). U kaznenom postupku, a s obzirom na to da se i imovinskopravni zahtjev najčešće odnosi na određeni novčani iznos, prevladat će privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine.³⁰

Privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine mogu se odrediti ako predlagatelj osiguranja (oštećenik) učini vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost³¹ da će protivnik osiguranja (okrivljenik) spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine, s tim što će svoju imovinu otuđiti ili na drugi način njome raspolagati (čl. 344. OZ).

Kada sud u parničnom postupku odlučuje o utemeljenosti zahtjeva za pružanje pravne zaštite, sa sigurnošću mora utvrditi činjenice na kojima se odluka temelji. Pritom je određena činjenica sigurno utvrđena ako nema razumne sumnje u pravilnost zaključka do kojega je sud došao odlučujući o njezinom postojanju ili nepostojanju.³² Za donošenje odluke o utemeljenosti zahtjeva za osiguranje privremenom mjerom dostatan je niži stupanj uvjerenosti suda o postojanju činjenica na kojima se temelji odluka - vjerojatnost njihovog postojanja. Vjerojatnost je slabiji stupanj uvjerenja o postojanju određene činjenice koji dopušta već i samo utvrđenje mogućnosti da se takvo uvjerenje poklapa sa stvarnošću.³³

Stoga će donošenje odluke o utemeljenosti prijedloga za određivanje privremene mjere ovisiti o svim okolnostima konkretnoga slučaja i sposobnosti oštećenika učiniti vjerojatnim potrebne pretpostavke dokazima i okolnostima koje mora navesti još u svom prijedlogu. Već sama činjenica da se protiv okrivljenika vodi kazneni postupak (dakle, da je optužnica potvrđena) radi počinjenja određenog kaznenog djela na štetu oštećenika, upozorava na utemeljenost sumnje da je okrivljenik počinio navedeno kazneno djelo te i na vjerojatnost tražbine oštećenika.³⁴

---

se nalaze stvari pribavljene kaznenim djelom ili je zbog kaznenog djela došla do imovinske koristi. Stoga bi za početak bilo potrebno ujednačiti terminologiju unutar istoga zakona.

30 Određivanje privremenih mjera radi osiguranja nenovčane tražbine moguće je, npr. kod imovinskopravnog zahtjeva koji se odnosi na povrat stvari.

31 Za razliku od privremenih mjera radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi kod kojih se postojanje opasnosti da tražbina Republike Hrvatske vezano za oduzimanje imovinske koristi ostvarene protupravnom radnjom neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena, pretpostavlja (čl. 557.b. st. 1. ZKP/08) da se kod privremenih mjera radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva mora učiniti vjerojatnom objektivna i realna opasnost.

32 Takav stupanj sigurnosti kod utvrđivanja činjenica trebao bi imati i kazneni sud kada odlučuje o utemeljenosti imovinskopravnog zahtjeva.

33 Županijski sud u Zagrebu, Gžn-3009/09 od 13. listopada 2009.

34 U tom smislu i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj Kž 619/2017. od 10. siječnja

Opasnost da će protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine u pravilu mora biti subjektivne prirode. To znači da oštećenik kao predlagatelj osiguranja mora upozoriti na konkretne radnje, odnosno propuštanja protivnika osiguranja (u pravilu okrivljenika) svjesno poduzeta radi ugrožavanja namirenja koja su takva da stvarno ugrožavaju buduću naplatu. Pritom sud mora utvrditi postojanje takvih radnji ili propuštanja i subjektivni odnos prema njima.³⁵ Tvrdnje oštećenika o tome kakve su namjere protivnika osiguranja, ne znače da su te pretpostavljene namjere i očitovane radnjama koje upozoravaju na takvu opasnost koja bi opravdavala određivanje privremene mjere.^{36, 37} Ne može se smatrati da je opasnost učinjena vjerojatnom već zbog same objektivno postojeće činjenice da okrivljenik nije podmirio određenu tražbinu.³⁸ Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati opasnost ako učini vjerojatnim da bi predloženom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu (čl. 344. st. 2. OZ). No, to ne znači da je dostatno samo navesti kako će protivnik osiguranja pretrpjeti neznatnu štetu, već je tu vjerojatnost nužno argumentirati konkretnim podatcima.³⁹

2.3. Rješenje o određivanju privremene mjere

U rješenju o određivanju privremene mjere sud⁴⁰ će, ako je to potrebno s obzirom na vrstu mjere i svrhu koja se njome treba postići, odrediti na prijedlog predlagatelja osiguranja i sredstva kojima će se ona prisilno ostvariti te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila o određivanju sredstava i predmeta ovrhe u rješenju o ovrsi (čl. 342. OZ).⁴¹ Za rješenje o određivanju privremene mjere bitno je što ima učinak rješenja o ovrsi, čime se znatno skraćuje postupak provedbe i time povećava njegova učinkovitost.

U skladu s odredbama čl. 345. OZ-a radi osiguranja novčanih tražbina može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takva osiguranja te su vrste privremenih mjera samo primjerično navedene. U pravilu obuhvaćaju naredbe i zabrane, dakle

---

2018.

35 Županijski sud u Zagrebu, Gž-9803/15 od 19. siječnja 2016.

36 Županijski sud u Velikoj Gorici, Gž-1034/18 od 11. listopada 2019.

37 Tako bi na postojanje opasnosti upućivalo, npr. oglašavanje prodaje nekretnina, osnivanje založnog prava, nezaposlenost i nepostojanje stalnog prihoda, nedostatna visina prihoda u odnosu na visinu postavljenog imovinskopravnog zahtjeva, nepostojanje druge imovine i dr.

38 Činjenica da okrivljenik ne želi platiti naknadu štete prije okončanja sudskog postupka ne upućuje nužno na njegovu namjeru sprječavanja naplate tražbine ako bude utvrđena sudskom presudom. Tako i u odluci Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Pž-6573/2010. od 28. listopada 2010.

39 Županijski sud u Zagrebu, Gžn-3158/08 od 20. listopada 2008.

40 Rješenje u istrazi donosi sudac istrage, nakon podignute optužnice ga donosi optužno vijeće, a na raspravi sud koji vodi raspravu. Žalba na rješenje o privremenoj mjeri ne zadržava njegovo izvršenje (čl. 160. st. 2. ZKP/08).

41 Privremene mjere u pravilu obuhvaćaju naredbe i zabrane, mogu se javiti i u obliku svojevrsnoga dopuštenja, njima se mogu normirati odnosi među strankama, mogu imati i karakter dispozicija kojima se izravno određuju mjere prisile koje treba primijeniti radi osiguranja određene tražbine ili uspostave određenog pravnog stanja. Dika, *Građansko ovršno pravo*, 855.

svojevrzne kondemnacije.⁴² Ako se u pojedinom slučaju može odrediti više privremenih mjera, sud će odrediti onu koja je najprikladnija da bi se ostvarila svrha osiguranja. Ako su sve isto prikladne, sud je dužan odrediti onu koja je najmanje tegobna za protivnika osiguranja (čl. 350. st. 2. OZ).⁴³

U rješenju kojim se određuje privremena mjera odredit će se i trajanje te mjere koje može biti određeno kalendarski, ali je kod osiguranja imovinskopravnog zahtjeva tijekom kaznenog postupka u pravilu vezano za okončanje kaznenog postupka. Pritom se misli na pravomoćno okončanje postupka i trajanje se privremene mjere ne bi moglo produžiti do provedbe ovrhe.⁴⁴

3. ODNOS ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI I IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTJEVA

3.1. Općenito o odnosu oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnog zahtjeva

Oduzimanje imovinske koristi posebna je kaznenopravna mjera⁴⁵ kojom se ostvaruje načelo da nitko ne može zadržati imovinsku korist stečenu kaznenim djelom (čl. 5. KZ⁴⁶).⁴⁷ Ostvarena imovinska korist može istodobno biti i šteta oštećeniku,⁴⁸

42 Dika, *Građansko ovršno pravo*, 855.

43 Kako odredbe ZKP/08 u dijelu koji se odnosi na privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi ne propisuje drukčije, navedena se odredba OZ-a primjenjuje i na njih, jer je svrha određivanja privremene mjere osiguranje oduzimanja imovinske koristi, što znači tražbine Republike Hrvatske. Stoga bi se moglo zaključiti da je i kod privremenih mjera osiguranja imovinskopravnog zahtjeva i oduzimanja imovinske koristi potrebno da vrijednost imovine obuhvaćene privremenim mjerama bude u razmjeru s visinom tražbine čije se osiguranje predlaže. Europski sud za ljudska prava (dalje: ESLJP) u presudi Džinić protiv Hrvatske od 17. svibnja 2016. je u tom smislu naveo da: *čak i ako je do miješanja došlo u skladu s uvjetima predviđenim zakonom i u javnom interesu, mora postojati i razuman odnos razmjernosti između korištenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti bilo kojim mjerama koje država primjenjuje, uključujući i mjere predviđene da kontroliraju upotrebu imovine pojedinca (§67)...* Uzimajući u obzir činjenicu da primjena takve mjere sa sobom povlači rizik nametanja prekomjernog tereta podnositelju zahtjeva, to ne oslobađa nadležne sudove obveze utvrđivanja i obrazlaganja jesu li uvjeti za određivanje privremene mjere osiguranja na imovini podnositelja zahtjeva doista ispunjeni te jesu li priroda i opseg mjere razmjerni okolnostima (§70).

44 U tom smislu i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci Kž-Us 43/2018. 30. svibnja 2018.

45 Iako sadrži i kaznene elemente ipak se ne može smatrati kaznom jer ne izražava prijekor počinitelju, pa se može izreći i osobama koje nisu krive. S obzirom na to da ima preventivne učinke ima sličnosti sa sigurnosnim mjerama, ali se od njih razlikuje po tome što ne ovisi o osobinama počinitelja te je njezino izricanje obvezno. Petar Novoselec i Igor Martinović, *Komentar kaznenog zakona, Knj. 1.: Opći dio* (Zagreb: Narodne novine, 2019.), 469.

46 Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19. (dalje: KZ).

47 Oduzimanje imovinske koristi ostvarene bilo kojim kaznenim djelom u biti nije kaznenopravna sankcija nego posljedica načela pravednosti po kojem, među ostalim, nitko ne može imati, općenito rečeno, bilo kakvu, pa ni imovinsku korist od toga što je počinio kazneno djelo. Željko Horvatić, Davor Derenčinović i Leo Cvitanović, *Kazneno pravo, Opći dio 2, Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije* (Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017.), 278.

48 Pritom ipak treba voditi računa da imovinska korist od kaznenog djela ne može biti shvaćena

stoga se mjera oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravni zahtjev moraju odgovarajuće povezati i promatrati zajedno, premda je riječ o dva u potpunosti različita kaznenopravna instituta.

Imovinskom koristi od kaznenog djela smatra se neposredna imovinska korist ostvarena počinjenjem kaznenog djela, imovina u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela, kao i svaka druga korist koja je ostvarena od neposredne imovinske koristi od kaznenog djela ili imovine u koju je promijenjena ili pretvorena neposredna imovinska korist od kaznenog djela bez obzira na to nalazi li se na području RH ili izvan njega (čl. 87. st. 22. KZ).⁴⁹

Institut oduzimanja imovinske koristi⁵⁰ doživio je brojne i sveobuhvatne izmjene te je povećana njegova važnost.⁵¹ Međutim, u radu autori neće detaljno ulaziti u različite osobitosti tog instituta, već samo one koje su bitne za analizu njegova odnosa s imovinskopravnim zahtjevom.

Odluku o oduzimanju imovinske koristi sud može izreći u osuđujućoj odluci, kao i kod imovinskopravnog zahtjeva. Međutim, za razliku od imovinskopravnog zahtjeva,⁵² sud može odbiti prijedlog za oduzimanje imovinske koristi. Stoga će tako postupiti u presudi kojom se okrivljenik oslobađa od optužbe za kazneno djelo, ili se optužba odbija, ali i u osuđujućoj presudi ako je imovinska korist u potpunosti obuhvaćena imovinskopravnim zahtjevom.⁵³ Predmet imovinskopravnog zahtjeva može se u potpunosti ili djelomično preklapati s onim što je imovinska korist ostvarena istim kaznenim djelom.^{54, 55} Kako je svrha oduzimanja imovinske

---

kao svojevrsan ekvivalent imovinske štete koju je zbog kaznenog djela pretrpio oštećenik, jer to nisu međusobno uvjetovane kategorije. Elizabeta Ivičević, *Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom* (Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2004.), 6.

49 Pravni pojam imovinske koristi od kaznenog djela kategorija je kaznenog prava koja u određenoj mjeri ulazi i u područje građanskog prava. Ivičević, *Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom*, 6.

50 Izmjenama ZKP/08 iz 2011. mjera oduzimanja imovinske koristi izdvojena je iz sustava sigurnosnih mjera te se smatra mjerom *sui generis* koja nije dio sankcije niti kazne. Isto navodi i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj Kž 98/16 od 8. ožujka 2016.

51 Institut oduzimanja imovinske koristi znatno je izmijenjen Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku iz 2017., Narodne novine, br. 70/17. u koji je, između ostalog, provedena Direktiva 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014.. Direktiva omogućuje širu definiciju imovine koja može biti predmet zamrzavanja ili oduzimanja, dopušta uz određene uvjete i uz očuvanje njihovih prava, oduzimanje imovine prenesene na treću stranu i/ili imovine koju je treća strana stekla od osumnjičenika ili optuženika i dr.

52 Sud nije ovlašten odbiti imovinskopravni zahtjev, iako bi to bilo ekonomično rješenje imajući u vidu načelo ekonomičnosti i učinkovitosti sudskih postupaka te izbjegavanja dvostrukih suđenja. V. više u Mijo Galiot i Vanesa Brizić Bahun, „Odluke suda u postupku povodom imovinskopravnog zahtjeva“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* br. 4 (2021): 1150.

53 Čl. 560. st. 1. i 3. ZKP/08.

54 Predmet mjere oduzimanja imovinske koristi razlikuje se od predmeta imovinskopravnog zahtjeva. Tako mjerom oduzimanja imovinske koristi ne može biti obuhvaćen poništaj pravnog posla, no istodobno, mjera je šira od imovinskopravnog zahtjeva, jer može obuhvatiti i korist koja ne može ući u okvir imovinskopravnog zahtjeva. Ivičević, *Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom*, 108.

55 Sadržaj imovinskopravnog zahtjeva može i ne mora odgovarati imovinskoj koristi počinitelja

koristi, ali i imovinskopravnog zahtjeva, uspostava prijašnjega stanja to upozorava da je primarno nadoknaditi oštećeniku ono što mu je počinjenjem kaznenog djela oduzeto, pa prednost ne može imati oduzimanje imovinske koristi koja se oduzima u korist Republike Hrvatske (čl. 560. st. 2. ZKP/08).⁵⁶ Stoga se imovinska korist pribavljena kaznenim djelom oduzima ako oštećenik ne postavi imovinskopravni zahtjev ili ga ne postavi u cjelokupnom iznosu u odnosu na iznos za koji se okrivljenik okoristio počinjenjem kaznenog djela, što znači da je ta mjera supsidijarnoga karaktera⁵⁷ u odnosu na imovinskopravni zahtjev. Ako imovinska korist prelazi iznos imovinskopravnog zahtjeva utvrđivat će se imovinska korist u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.⁵⁸ Sud će odluku o oduzimanju imovinske koristi donijeti i ako je oštećenik s imovinskopravnim zahtjevom upućen u parnicu⁵⁹ ili ako nema oštećenika kaznenog djela (ili je nepoznat).⁶⁰

Kada je riječ o osiguranju tražbine imovinske koristi Republike Hrvatske, predlagatelj osiguranja ne treba učiniti vjerojatnim postojanje opasnosti koja je prema odredbama OZ-a u pravilu potrebna za određivanje privremene mjere, već jedino treba učiniti vjerojatnim postojanje novčane tražbine imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom čije se osiguranje traži.⁶¹

Za razliku od imovinskopravnog zahtjeva kojeg su, ako kazneno djelo počini više okrivljenika, oni dužni naknaditi oštećeniku solidarno, mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljena kaznenim djelom ne može se izreći solidarno.⁶² Iz odredbe čl. 77.

---

kaznenog djela, a u nekim kaznenim djelima može u potpunosti izostati, dok istodobno počinitelj stekne određenu korist. Pojam imovinske koristi obuhvaća ne samo imovinu izravno stečenu počinjenjem kazneno djela, već i svu drugu imovinu stečenu njezinim korištenjem, u kojem god obliku se ona nalazila. Marija Vučko i Marta Šamota Galjer, *Imovinski izvidi i privremene mjere osiguranja radi primjene instituta oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem: priručnik za polaznike* (Zagreb: Pravosudna akademija, 2016.), 7 i 24.

56 Mjera oduzimanja imovinske koristi nema svrhu omogućiti državi da dođe do neke materijalne koristi radi „bogaćenja“ izvršenjem kaznenih djela, čime bi ona svojevrsno participirala u kriminalnoj dobiti, već naprotiv, osigurati da nezakonito ostvarena imovinska korist ne ostane „u rukama posjednika“ koji na to nema pravo. Mijo Galiot, „Oduzimanje imovinske koristi u kontekstu međunarodne pravne stečevine i suzbijanja podmićivanja“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 38, br. 1 (2017): 562, https://pravri.uniri.hr/files/zbornik/v_38_1_2017.

57 Njezina supsidijarnost nije sporna ni u sudskoj praksi što je izrijekom potvrđeno u brojnim odlukama, pa tako primjerice u odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Kž 701/03. od 10. prosinca 2003., odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Kž 311/2018 od 11. rujna 2018. i dr.

58 Isto i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj Kž-916/08 od 12. svibnja 2010., odluka je donesena tijekom važenja ZKP/97, ali je aktualna i prema važećem čl. 560. ZKP/08.

59 Sud u kaznenom postupku ne može odbiti imovinskopravni zahtjev oštećenika. Može ili usvojiti zahtjev ili uputiti oštećenika da zahtjev može ostvariti u posebnom parničnom postupku koji može pokrenuti. Odluka o upućivanju na pokretanje posebnoga parničnog postupka ne mora nužno značiti da zahtjev nije osnovan već i da utvrđene činjenice u kaznenom postupku nisu dostatne za odlučivanje o osnovanosti imovinskopravnog zahtjeva.

60 Čl. 77. st. 2. i 3. KZ-a.

61 Gabrijela Mihelčić i Domagoj Vučkov, „Osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem na nekretninama i pokretninama“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* br. 1 (2013): 429.

62 To je opravdano jer oduzimanje koristi ima i kaznene elemente, pa bi bilo nedopustivo oduzeti

KZ-a ne proizlazi da bi obveza plaćanja novčanog iznosa koji odgovara postignutoj imovinskoj koristi, ako oduzimanje imovinske koristi od počinitelja nije moguće, bila solidarna, ako je bilo više počinitelja jednoga kaznenog djela, čijim je izvršenjem postignuta imovinska korist. Ako je u počinjenju kaznenoga djela sudjelovalo više počinitelja, imovinska korist će se oduzeti samo od onih kojima je korist pribavljena. Ako je korist pribavljena svim počiniteljima oduzet će se od svih, ali prema visini za svakoga pojedinačno. Ukoliko se ne može utvrditi da bi netko ostvario više, a netko manje, onda će počinitelji plaćati korist koju su zajedno postigli u jednakim dijelovima.⁶³

3.2. Namirenje oštećenika u slučaju ranijeg oduzimanja imovinske koristi

S obzirom na prethodno opisane mogućnosti donošenja odluka o imovinskopravnom zahtjevu i oduzimanju imovinske koristi, postavilo se pitanje kako će se razriješiti situacija kada sud u kaznenom postupku donese odluku o oduzimanju imovinske koristi (bilo zbog toga što oštećenik nije postavio imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku ili jer je sud uputio da svoj imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parnici) nakon čega dolazi do pokretanja, pa i provedbe ovrhe u korist Republike Hrvatske radi naplate oduzete imovinske koristi, a oštećenik tek naknadno u parničnom postupku ishodi pravomoćnu sudsku odluku kojom je odlučeno o njegovu zahtjevu. Kada se preklapaju imovinskopravni zahtjev i oduzimanje imovinske koristi načelno oštećenik u svom namirenju ima prednost pred državom. Pritom činjenica da oštećenik nije postavio imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku ne isključuje njegovo pravo da ga postavi naknadno u parnici.

Postupak oduzimanja imovinske koristi ranije je bio uređen Zakonom o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem (Narodne novine, br. 145/10.), koji je prestao vrijediti stupanjem na snagu Zakona o prestanku važenja Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem koji je objavljen 19. srpnja 2017. (Narodne novine, br. 70/17.). Ranije zakon koji je bio na snazi je u čl. 23. i 24.⁶⁴ uređivao položaj oštećenika upravo onda kada je postavljen imovinskopravni zahtjev (u kaznenom postupku ili u parničnom postupku) i ujedno oduzeta imovinska korist. Za oštećenike je osobito bila važna mogućnost da im Republika Hrvatska namiri tražbinu s osnove imovinskopravnog

---

jednom počinitelju korist koju je stekao drugi, dok se imovinskopravni zahtjev rukovodi interesom oštećenika svojstvenom građanskom pravu. Novoselec i Martinović, *Komentar Kaznenog zakona*, 471.

63 Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž 701/03 od 10. prosinca 2003.

64 Prema čl. 23. ranije važećeg Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, ako je u tijeku kaznenog postupka postavljen imovinskopravni zahtjev kojeg je sud u cijelosti ili djelomično dosudio ili ako postoji ovršna odluka suda u parničnom postupku s kojom se zahtjev oštećenika u svezi s kaznenim djelom u cijelosti ili djelomično prihvaćen, ovrha se prema tom Zakonu mogla odrediti samo u onoj mjeri u kojoj to neće onemogućiti potpuno namirenje oštećenika. Čl. 24. istoga Zakona bilo je određeno da će Republika Hrvatska namiriti tražbinu oštećenika iz osnove imovinskopravnog zahtjeva samo do visine imovinske koristi oduzete u postupku prema tom Zakonu.

zahtjeva do visine oduzete imovinske koristi. Prema stavu sudske prakse važeće u vrijeme primjene navedenoga zakona, regulirao je i situaciju u kojoj se preklapalo oduzimanje imovinske koristi i imovinskopravni zahtjev, upravo kako bi se izbjeglo da okrivljenik dva puta ispuni svoju obvezu koja proizlazi iz iste osnove.⁶⁵

Odredbе o oduzimanju imovinske koristi obuhvaćene su u KZ te u ZKP/08 koji je u tom dijelu dopunjen izmjenama iz 2017. Međutim, navedeno se negativno odrazilo na položaj oštećenika jer nema odredbi koje pobliže reguliraju njegova ovlaštenja tijekom ili nakon provedenog ovršnog postupka radi oduzimanja imovinske koristi. Ni odredbe KZ-a koji je stupio na snagu 2011. (čl. 77.) više ne obuhvaćaju odredbe o mogućnosti namirenja oštećenika iz oduzete imovinske koristi.⁶⁶ Oštećeniku je okrivljenik dužan naknaditi štetu nastalu počinjenjem kaznenog djela i to bez obzira na to što je u kaznenom postupku odlučeno da će se okrivljeniku oduzeti imovinska korist u istom iznosu i što je Republika Hrvatska pokrenula ovršni postupak i doneseno je rješenje o ovrši za oduzimanje imovinske koristi u istom iznosu.⁶⁷ Ni jedna važeća odredba ne isključuje to pravo oštećenika, pa stoga oduzimanje imovinske koristi ne može biti niti zapreka provođenju ovrhe radi namirenja oštećenika na temelju presude kojom je u parnici naloženo okrivljeniku naknaditi njegovu tražbinu koja se u osnovi odnosi na imovinskopravni zahtjev. Tražbina oštećenika ne prestaje oduzimanjem imovinske koristi u korist Republike Hrvatske, pa se time tuženik ne oslobađa svoje obveze prema oštećeniku. Svakako bi za oštećenika bilo povoljnije kada bi svoju tražbinu mogao namiriti iz iznosa oduzete imovinske koristi neposredno od Republike Hrvatske. Time bi bio znatno skraćen ovršni postupak koji može biti i dugotrajan, ali i neizvjestan zbog moguće nedostatnosti imovine potrebne za namirenje. Time bi se izbjegla i moguća dvostruka naplata istog iznosa od okrivljenika.

U smislu zabrane dvostruke naplate, Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj Rev 1595/15 od 14. listopada 2015. naveo je da: *ako je okrivljenik u cijelosti naknadio štetu počinjenu kaznenim djelom oštećeniku, istovremeno prestaje njegova obveza isplatiti iznos imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom jer ukoliko bi se neovisno o navedenom nastavilo s ovršnim postupkom radi naplate oduzete imovinske koristi, osuđena osoba ne samo da bi na taj način ostala bez ostvarene imovinske koristi nego bi za nju isplata tog iznosa značila i umanjenje imovine, a što nije cilj instituta oduzimanja imovinske koristi.*⁶⁸

65 Županijski sud u Zagrebu, Gžr-1804/11 od 24. siječnja 2012.

66 U Kaznenom zakonu iz 1997. i to odredbom čl. 82. st. 6. bilo je propisano da oštećenik, koji najkasnije u roku od tri mjeseca od dana utvrđenja pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi, pokrene parnični postupak radi ostvarivanja svojih prava, može se namiriti iz oduzete imovinske koristi u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke o njegovu pravu. Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj Rev-1595/15 od 14. listopada 2015. naveo je da se može zaključiti da je svrha pravnog instituta oduzimanja imovinske koristi da se oštećeniku koji nije postavio imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku omogućiti namirenje iz oduzete imovinske koristi, ili ako to oštećenik ne zatraži, da osuđenik ne zadrži imovinsku korist stečenu kaznenim djelom, što bi bilo protivno javnom moralu. Stupanjem na snagu KZ/11 navedena odredba je izmijenjena te tako više ne uređuje mogućnost namirenja oštećenika iz oduzete imovinske koristi.

67 U tom smislu i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci br. Revr 1275/12 od 22. ožujka 2017.

68 U toj bi se situaciji moglo smatrati da je okrivljeniku nametnut prekomjeran individualni teret

Nisu najjasniji razlozi zbog kojih zakonodavac, nakon ukidanja Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, odgovarajuće odredbe koje su bile sadržane u čl. 23 i 24. i koje su bile bitne za namirenje oštećenika i izbjegavanje dvostruke naplate od okrivljenika, nije umetnuo u izmjene ZKP/08. Stoga opisane situacije za koje postoji velika vjerojatnost njihova pojavljivanja u praksi, nisu ni na koji način regulirane. Ni KZ više ne obuhvaća odredbe koje bi omogućavale oštećeniku namirenje iz oduzete imovinske koristi. Pritom valja imati na umu da nije cilj oduzimanja imovinske koristi da Republika Hrvatska stekne materijalnu korist od počinitelja kaznenog djela, već je primarni cilj naknaditi štetu oštećeniku. Tek ako nema oštećenika ili on ne traži takvu naknadu (imovinskopravnim zahtjevom) nužno je osigurati da nitko ne zadrži korist ostvarenu počinjenjem kaznenog djela. To nadalje znači da hrvatsko kazneno zakonodavstvo treba obuhvaćati odredbe kojima će se urediti opisane situacije radi lakšeg i učinkovitijeg namirenja oštećenika, ali pritom vodeći računa o pravima okrivljenika i onemogućavanja dvostruke naplate istog duga. Kako bi se izbjegle nedoumice i različito postupanje koje bi u potpunosti bilo prepušteno praksi sudova (koja poslovično nije jedinstvena) nužno je navedeno odgovarajući zakonski urediti. Pritom bi ponovno uvođenje ranijega zakonskog rješenja kakvo je obuhvaćao Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, bio dobar i zadovoljavajući početak.

3.3. Oduzimanje imovinske koristi ako nema imovinskopravnoga zahtjeva oštećenika

Autori su već naveli u radu da će sud u kaznenom postupku donijeti odluku o oduzimanju imovinske koristi i kada oštećenik ne postavi imovinskopravni zahtjev, ali i kada ga sud uputi da imovinskopravni zahtjev može ostvariti u parnici (čl. 77. st. 3. KZ).

Odredba čl. 77 st. 3. KZ-a uključena je u tekst KZ-a upravo kako bi se osiguralo da se imovinska korist zaista oduzme, odnosno kako bi se izbjegla mogućnost da ne bude oduzeta ako oštećenik ne pokrene parnični postupak na koji je upućen.⁶⁹

Prema stavu Vrhovnog suda Republike Hrvatske: činjenica nepostojanja imovinskopravnog zahtjeva ne utječe na pravilnost utvrđenja da je za određenu pravnu osobu šteta nedvojbeno nastala. Čest je slučaj u kaznenim postupcima koji se vode protiv odgovornih osoba u pravnoj osobi, zbog kaznenih djela koja se čine na štetu tih pravnih osoba, da se imovinskopravni zahtjevi oštećenih pravnih osoba *ne postavljaju, što nije zapreka u kaznenim postupcima da se u slučaju dokazanosti radnji počinjenja kaznenog djela utvrdi postojanje štete kao obilježja takvih kaznenih djela, s tim da se u presudi kojom se takvi počinitelji proglašavaju krivim u tim okolnostima ne dosuđuje*

što bi otvorilo pitanje na temelju čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99. - ispravak, 14/02. i 1/06. (dalje: Konvencija) koje se odnosi na pravo na mirno uživanje vlasništva.

⁶⁹ Galiot, *Oduzimanje imovinske koristi u kontekstu međunarodne pravne stečevine i suzbijanja podmičivanja*, 562.

*imovinskopravni zahtjev, već se primjenjuje institut oduzimanja imovinske koristi.*⁷⁰

Neka pitanja kojima se vezano uz izloženi stav bavila i šira javnost bila su: Kako se može oduzeti imovinska korist od okrivljenika kada pravna osoba, koja bi trebala biti oštećena, tvrdi da to nije, kao i zašto taj iznos nije oduzet u korist te pravne osobe?

Već je navedeno da imovinska korist nije isto što i pretrpljena šteta koja se utvrđuje u skladu s odredbama obveznog prava, stoga čak i eventualno nepostojanje štete ne isključuje mogućnost da je počinjenjem kaznenog djela pribavljena korist koju treba oduzeti.

Na drugo pitanje treba odgovoriti kako se prema izričitoj zakonskoj odredbi imovinska korist oduzima u korist Republike Hrvatske, a ne u korist oštećenika. O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje se samo ako oštećenik postavi takav zahtjev, premda je u praksi uočena zanimljiva odluka kojom je Vrhovni sud Republike Hrvatske omogućio vraćanje utvrđene imovinske koristi izravno oštećeniku.

Tako je Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj Kž 409/04 od 29. lipnja 2005. potvrdio presudu Županijskog suda u Zagrebu, poslovni broj K-74/02 od 29. lipnja 2005., kojom je od optuženika oduzeta imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, a *koja imovinska korist će se vratiti oštećenom poduzeću I. d.d.*

Navedena je odluka donesena tijekom važenja ZKP/97 koji ni u jednoj odredbi nije propisivao mogućnost da se imovinska korist oduzme u korist oštećenika, osobito ako oštećenik nije postavio imovinskopravni zahtjev. Takvu mogućnost ne propisuje ni KZ, a načelo dispozitivnosti kod imovinskopravnog zahtjeva, odnosno pravilo da se o imovinskopravnom zahtjevu raspravlja samo na prijedlog oštećenika (ranije ovlaštene osobe), zadržano je i u ZKP/08. Takva bi odluka bila u skladu s prijedlozima određenih autora prema kojima bi *bilo dobro da zakonski tekst predvidi povrat onoga što čini imovinsku korist oštećeniku, pod uvjetom da su s obzirom na tu osobu ispunjeni svi preduvjeti podnošenja imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku.*⁷¹ Time bi sasvim sigurno bila ostvarena ona svrha navedene mjere koja se sastoji u ponovnoj uspostavi stanja kakvo je bilo prije počinjenja kaznenog djela, kao i načelo pravednosti. No, dovelo bi se u pitanje načelo dispozitivnosti kod postavljanja imovinskopravnog zahtjeva. Isto tako bilo bi upitno bi li oštećenik (koji nije postavio imovinskopravni zahtjev) odluku kojom bi imovinska korist bila vraćena njemu uopće izvršavao, čime se dovodi u pitanje i ostvarivanje osnovne svrhe instituta oduzimanja imovinske koristi.

3.4. Odnos privremenih mjera radi osiguranja imovinske koristi i radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva

Odnos između oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom te imovinskopravnog zahtjeva odnos je utemeljen na supsidijarnosti koja se proteže i na materiju privremenih mjera osiguranja kako to proizlazi iz odredbe čl. 557. f. st. 1. ZKP/08. Primjena privremene mjere osiguranja imovinske koristi u obzir dolazi samo ako nisu ispunjeni uvjeti ili nije stavljen zahtjev za osiguranje

70 Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Kž -Us 24/2019 od 3. ožujka 2021.

71 Ivičević, *Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom*, 109 i 167.

imovinskopravnog zahtjeva ili ako imovinska korist prelazi iznos imovinskopravnog zahtjeva.⁷² Unatoč navedenom, iz relevantnih zakonskih odredbi na prvi pogled se uočava da je zakonodavac znatno više pažnje posvetio uređivanju privremenih mjera radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi. Stoga bi takvo zakonsko uređenje upozoravalo na drugu važnost navedenih mjera.

O sličnostima i razlikama između navedenih mjera bilo je više govora u ovom radu u dijelu u kojem su se analizirale privremene mjere radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva. Kako je upravo imovinskopravni zahtjev te njegovo osiguranje i ostvarenje u središtu zanimanja rada, sveobuhvatna bi obrada privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi svojim opsegom znatno prelazila njegove potrebe.

Nužno je stoga ponoviti kako je zakonodavno uređenje privremenih mjera radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi sustavno razrađeno i u odnosu na njihovo određivanje prema drugim osobama pa bi takvo uređenje bilo korisno primijeniti i kod privremenih mjera radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva kada zakon propisuje mogućnost njihova određivanja prema trećoj osobi (koju bi zbog terminološke usklađenosti trebalo nazivati „druga osoba“).

ZKP/08 ovlašćuje oštećenika (predlagatelja osiguranja) podnijeti prijedlog za preinačavanje ili ukidanje privremene mjere koja je određena radi osiguranja imovinske koristi, što će sud i učiniti ako je to nužno radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva (čl. 557.f. st. 1. ZKP/08). Ako oštećenik predlaže ukidanje privremene mjere osiguranja oduzimanja imovinske koristi i ujedno predlaže njeno određivanje radi osiguranja svog imovinskopravnog zahtjeva, tada mora dokazati da njegova tražbina neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako ona ne bude određena.⁷³

Iz navedenoga proizlazi (osim supsidijarnosti privremenih mjera osiguranja imovinske koristi) i kako nema zakonske zapreke da se, i kada je podnesen imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku donese privremena mjera radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi, budući da je ona privremenog karaktera te se njezinim donošenjem ne prejudicira meritorna sudska odluka o utemeljenosti postavljenog imovinskopravnog zahtjeva.⁷⁴

4. ZAKLJUČAK

Osnovni cilj zaštite povrijeđenog ili ugroženoga subjektivnog prava ostvarivanje je određene tražbine koju oštećenik ima prema okrivljeniku zbog čega i postavlja imovinskopravni zahtjev u okviru kaznenog postupka. Međutim, usvajanjem

⁷² Pavlović, *Zakon o kaznenom postupku*, 1443.

⁷³ Kada oštećenik predlaže određivanje privremene mjere radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva on postojanje opasnosti potrebne za određivanje privremene mjere treba učiniti samo vjerojatnim. Međutim, ako pritom traži ukidanje već određene privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi, zakon od njega traži i dokazivanje da njegova tražbina neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena.

⁷⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Kž 310/2018. od 11. rujna 2018. i Kž 196/2019. od 22. svibnja 2019.

imovinskopravnog zahtjeva ta svrha neće biti ispunjena u potpunosti jer je odluku potrebno i izvršiti kako bi tražbina oštećenika bila namirena, a što može biti spriječeno najčešće zbog nedostatnosti imovine okrivljenika. Kako već tijekom trajanja kaznenog postupka buduće ostvarivanje tražbine oštećenika može biti ugroženo određenim ponašanjima okrivljenika ili drugih osoba, navedeno se može i u kaznenom postupku osigurati određivanjem privremenih mjera. To upozorava da se u kaznenom postupku može voditi još jedan adhezijski postupak, i to postupak osiguranja, za koji je propisana supsidijarna primjena odredaba OZ-a koji ga primarno uređuje.

Međutim, iako se prema ZKP/08 imovinskopravni zahtjev može postaviti samo prema okrivljeniku, a ne i prema trećoj osobi, ZKP/08 dopušta određivanje privremenih mjera osiguranja i prema trećoj osobi, iako pritom ne osigurava procesna prava te osobe. Stoga bi navedeno bilo nužno ispraviti odgovarajućim normativnim rješenjima onako kako je to uređeno i kod privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi. Bilo bi korisno, ili po uzoru na navedeno rješenje propisati sva prava koja bi imala treća osoba i u postupku osiguranja određivanjem privremenih mjera tijekom kaznenog postupka ili predviđanjem supsidijarne primjene tih odredbi ZKP/08 i kod privremenih mjera radi osiguranja imovinskopravnog zahtjeva.

Pri određivanju privremenih mjera osiguranja, sud je dužan voditi računa ne samo o svrsi osiguranja, već i o tome da odredi mjeru koja je i po vrsti i po opsegu ograničavanja prava okrivljenika najmanje tegobna za njega na što upozorava i praksa ESLJP-a, ali i novija praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Već navedeno pokazuje da se uz pitanje ostvarenja i osiguranja imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku veže i pitanje oduzimanja i osiguranja oduzimanja imovinske koristi. Institut imovinskopravnog zahtjeva i oduzimanja imovinske koristi, iako je riječ o dva u potpunosti različita kaznenopravna instituta, uz brojne razlike imaju određene sličnosti, a povezani su i zbog činjenice da ostvarena imovinska korist može istodobno biti i šteta oštećeniku. Stoga je pitanje njihova odnosa nemoguće zanemariti, jer se u praksi može vrlo često pojavljivati. Iako je jasno da prioritet mora imati imovinskopravni zahtjev i obeštećenje oštećenika, zbog čega je institut oduzimanja imovinske koristi supsidijarnoga karaktera u odnosu na imovinskopravni zahtjev, kvaliteta i opsežnost zakonodavnog uređenja oduzimanja imovinske koristi u usporedbi s imovinskopravnim zahtjevom mogla bi upućivati da ima i drugu važnost.

Za oštećenika je svakako najvažnije pitanje na koji će način svoj imovinskopravni zahtjev namiriti čak i ako ga ne ostvaruje tijekom kaznenog postupka već naknadno u posebnom parničnom postupku. Za njega bi svakako bilo povoljnije kada bi svoju tražbinu mogao namiriti iz iznosa oduzete imovinske koristi neposredno od Republike Hrvatske. Naime time bi bio znatno skraćen ovršni postupak koji može biti dugotrajan, ali i neizvjestan zbog moguće nedostatnosti imovine potrebne za namirenje.

Ukidanjem Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, zakonodavac je propustio odgovarajuće odredbe, koje su bile sadržane u čl. 23. i 24. i koje su bile bitne za namirenje oštećenika i za izbjegavanje moguće dvostruke naplate od okrivljenika, umetnuti u izmjene ZKP/08, pa tako navedene situacije nisu uređene ni na koji način. Kako ni KZ više ne obuhvaća odredbe koje bi omogućavale oštećeniku namirenje iz oduzete imovinske koristi,

nužno je navedenu prazninu nadopuniti odgovarajućim normativnim rješenjima kojima će se urediti opisane situacije radi lakšega i učinkovitijeg namirenja oštećenika, ali pritom vodeći računa o pravima okrivljenika i onemogućavanja dvostruke naplate istog duga. Ponovno usvajanje zakonodavnoga rješenja koje je obuhvaćao Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, bio bi dobar i zadovoljavajući početak.

LITERATURA

1. Dika, Mihajlo. *Građansko ovršno pravo. Knj. 1.: Opće građansko ovršno pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2007.
2. Direktiva 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u EU, <http://eur-lex.europa.eu>
3. Europski sud za ljudska prava, presuda Džinić protiv Republike Hrvatske od 17. svibnja 2016., dostupna na Portalu sudske prakse Ustavnog suda Republike Hrvatske, <http://usud.hr/hr/pregled-prakse-esljp>
4. Galiot, Mijo. „Oduzimanje imovinske koristi u kontekstu međunarodne pravne stečevine i suzbijanja podmičivanja“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 38, br. 1 (2017): 547-569.
5. Galiot, Mijo i Vanesa Brizić Bahun. „Odluke suda u postupku povodom imovinskopravnog zahtjeva“. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu* 38., br. 4 (2021): 1141-1163.
6. Galiot, Mijo i Vanesa Brizić Bahun. „Položaj oštećenika u adhezijskom postupku“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* br. 2 (2021): 451-469.
7. Horvatić, Željko, Davor Derenčinović i Leo Cvitanović. *Kazneno pravo. Opći dio 2. Kazneno djelo i kaznenopravne sankcije*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017.
8. Ivičević, Elizabeta. *Oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom*. Zagreb: Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, 2004.
9. Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19.
10. Kunštek, Eduard. „Actio civilis u kaznenom postupku – prijedlog novele“. U: *Zbornik radova, Deset godina rada Zavoda za kaznene znanosti Mošćenice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 201-216. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2008., <https://www.yumpu.com/it/document/read/18209553/decennium-moztanicense>
11. Mihelčić, Gabrijele i Domagoj Vučkov. „Osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem na nekretninama i pokretninama“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* br. 1 (2013): 417-441.
12. Novoselec, Petar i Igor Martinović. *Komentar kaznenog zakona, Knj. 1.: Opći dio*. Zagreb: Narodne novine, 2019.
13. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-III-4581/2013 od 20. lipnja 2017., <https://usud.hr/hr/praksa-ustavnog-suda>
14. Ovršni zakon, Narodne novine, br. 112/12., 25/13., 93/14., 55/16., 73/17., 131/20.
15. Pavišić, Berislav i suradnici. *Kazneno postupovno pravo*. 3. izd. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.
16. Pavišić, Berislav. *Komentar Zakona o kaznenom postupku*. 5. izd. Rijeka: Žagar, 2005.
17. Pavlović, Šime. *Zakon o kaznenom postupku*. 3. znatno izmijenjeno i dopunjeno i prošireno izd. Rijeka: Libertin naklada, 2017.

18. Protokol br. 1. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Narodne novine - Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99.-ispravak, 14/02., 1/06.
19. Sprack, John. *Emmins on Criminal Procedure*. 7th ed. London: Oxford University Press, 1997.
20. Šago, Dinka i Marija Pleić. „Adhezijsko rješavanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* br. 2 (2012): 967-999, <https://hrcak.srce.hr/file>.
21. Triva, Siniša i Mihajlo Dika. *Građansko parnično procesno pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2004.
22. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 08/98., 113/00., 124/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 05/14.
23. Vedriš, Mladen i Petar Klarić. *Građansko pravo. Opći dio. Stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2003.
24. Vrhovni sud Republike Hrvatske. *Portal sudske prakse*. <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/>
25. Vučko, Marija i Marta Šamota Galjer. *Priručnik za polaznike: Imovinski izvidi i privremene mjere osiguranja radi primjene instituta oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem*. Zagreb: Pravosudna akademija, 2016.
26. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19.
27. Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem, Narodne novine, br. 145/10. (Zakon je prestao važiti stupanjem na snagu Zakona o prestanku važenja Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem koji je objavljen 19. srpnja 2017., Narodne novine, br. 70/17.).

Mijo Galiot*
Vanesa Brzić Bahun**

Summary

SECURING OF CIVIL CLAIM

In this paper, the authors analyse the procedure for securing civil claims by means of temporary measures that can also be pursued within criminal proceedings as an adhesion procedure. In the first place, the paper presents the important characteristics of temporary measures in view of the relevant provisions of the Criminal Procedure Act and the Execution Act, and points to certain specific characteristics of the measures mentioned. In addition to proposing possible solutions, special emphasis is put on the possibility of issuing temporary measures for securing civil claims in relation to a third party. The authors then analyse the relationship between a civil claim and the confiscation of proceeds from a general standpoint as well as in relation to various safeguards that can be applied with the purpose of securing these claims. The paper examines the possibility of affording satisfaction to the injured party in the event of prior confiscation of proceeds and the matter of confiscation of proceeds in cases where no civil claims have been presented.

Keywords: *civil claim; temporary measures; confiscation of proceeds; security procedure.*

---

* Mijo Galiot, Ph.D., Assistant Professor, Judge of Municipal Court in Split; galiot1305@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4835-0555>.

** Vanesa Brzić Bahun, dipl. iur., Judge of Municipal Civil Court in Zagreb; vanesa.brizic@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0519-1232>.

